

Ambtelijke reactie/ advies op amendement

Fracties	Mijn Partij Midden-Delfland en VVD
Onderwerp	14 Ontwerpbegroting Avalex 2027

Inleiding

U vroeg om een ambtelijke reactie/advies. Dat is dit memorandum geworden. Dit betreft ambtelijke bijstand gebaseerd op artikel 33 van de gemeentewet. U ontvangt dit niet via de bestuurlijke lijn maar rechtstreeks vanuit de ambtelijke organisatie.

- I. Dit document geeft eerst algemenere informatie
- II. Daarna volgt een reactie op enkele teksten van het amendement.

Kern van deze reactie

Een uitstel van de invoering van het restafvaltarief brengt zowel financiële als beleidsmatige consequenties met zich mee voor de gemeente Midden-Delfland en haar inwoners. Hieronder staan de relevante punten genoemd.

Het is aan u om op basis van deze reactie uw amendement wel of niet in te dienen. Wij kiezen er niet voor om u te "adviseren" ten aanzien van het wel of niet indienen hiervan. Het is aan u of om de afweging te maken of u de doorwerking van het amendement waardevol vindt.

I) Bruikbare informatie voor de indieners van het amendement in algemene zin:

Deze informatie is gebaseerd op de ambtelijke kennis in de organisatie en de inbreng vanuit Avalex vanuit hun expertise en bedrijfsvoeringgegevens.

Deze informatie is gebaseerd op beschikbare praktijkervaringen, beleidsdoelstellingen en financiële consequenties.

A. 2026 is een implementatiejaar en niet bedoeld als evaluatiejaar voor gedragsverandering

In de gesprekken wordt 2026 regelmatig aangeduid als een proefjaar waarvan de resultaten eerst zouden moeten worden afgewacht. Het is van belang onderscheid te maken tussen de technische implementatie van het systeem en de beoordeling van de effecten op het gedrag van inwoners. Het jaar 2026 is ingericht als overgangs- en implementatiejaar. In deze periode worden de benodigde technische voorzieningen, registratiesystemen, datakoppelingen en administratieve processen bij zowel de gemeente als Avalex ingericht, getest en geoptimaliseerd. Het doel hiervan is om een zorgvuldige en betrouwbare invoering van het nieuwe systeem mogelijk te maken.

Omdat in 2026 nog geen financieel onderscheid wordt gemaakt op basis van het aanbod van restafval, ontbreekt de belangrijkste gedragsstimulerende component van het systeem: de prijsprikkel. Hierdoor biedt dit jaar geen representatieve basis om de effecten van het restafvaltarief op afvalscheiding en restafvalreductie te beoordelen.

Een evaluatie van de beleidsmaatregel kan daarom pas plaatsvinden nadat het volledige systeem, inclusief de financiële prikkel, daadwerkelijk in werking is getreden. Nu is dat niet mogelijk. Het uitstellen van de invoering om de gegevens van 2026 af te wachten (een jaar waarin de maatregelen nog niet zijn doorgevoerd), levert geen aanvullende inzichten op over de effectiviteit van het beoogde beleid.

B. Prestaties Midden-Delfland in perspectief (NVRD Benchmark)

Om de prestaties van onze gemeente goed te kunnen beoordelen, is het van belang deze te vergelijken met gemeenten die qua stedelijkheid en omstandigheden vergelijkbaar zijn. Uit de onafhankelijke jaarlijkse NVRD Benchmark blijkt dat gemeenten binnen dezelfde stedelijkheidsklasse

die al een tariefprikkel (Diftar) hebben ingevoerd, gemiddeld betere resultaten behalen op het gebied van afvalscheiding en restafvalreductie dan Midden-Delfland.

Tegen deze achtergrond kan de invoering van een restafvaltarief worden gezien als een logische vervolgstap om aan te sluiten bij de prestaties die in vergelijkbare gemeenten al worden gerealiseerd. Ook de verwachte afname van circa 41% restafval sluit aan bij de ervaringen en resultaten die elders zijn behaald en is daarmee gebaseerd op een brede praktijkbasis.

C. In 2027 wel de systeemkosten, maar niet de beoogde besparingen

Wanneer de raad besluit om de invoering van het restafvaltarief uit te stellen tot 2028, zijn de kosten en baten van het nieuwe systeem in 2027 niet in balans.

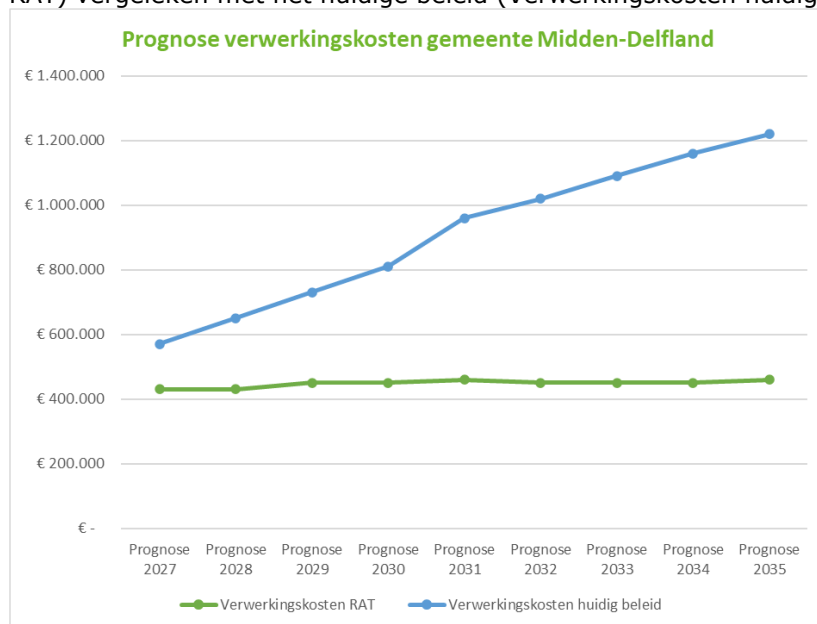
Vanaf 2027 zijn de benodigde systemen, processen en ondersteunende infrastructuur operationeel. Dit betekent dat zowel de gemeente als Avalex kosten maken voor beheer, onderhoud, ondersteuning en uitvoering van dit systeem. Deze kosten zijn er ongeacht het moment waarop de financiële prikkel daadwerkelijk wordt ingevoerd.

Tegelijkertijd blijft bij uitstel de belangrijkste gedragsstimulerende component van het systeem achterwege. Hierdoor ligt het niet voor de hand dat de beoogde afname van de hoeveelheid restafval in 2027 wordt gerealiseerd. Als gevolg daarvan blijven ook de verwachte besparingen op afvalverwerking en -verbranding uit. De financiële impact van deze misgelopen reductie bedraagt voor de gemeente Midden-Delfland circa € 150.000,-. Een uitstel leidt daarmee tot een jaar waarin wél de beheer- en uitvoeringskosten worden gemaakt, terwijl de financiële voordelen die samenhangen met een lagere hoeveelheid restafval nog onbenut blijven. Dit resulteert direct in een toename van deze kosten op de begroting (en uiteindelijk de tarieven).

D. Toenemende financiële druk door stijgende verwerkingskosten

De invoering van het restafvaltarief hangt niet alleen samen met de ambitie om afval beter te scheiden, maar ook met de ontwikkeling (stijging) van de kosten voor de verwerking van restafval. De jaarlijkse DVO (Dienstverleningsovereenkomst) bestaat voor een aanzienlijk gedeelte uit de verwerkingskosten van het ingezamelde afval en de grondstoffen. Voor de gemeente is dit op dit moment (2026) ongeveer 15% van de totale jaarlijkse DVO-kosten.

De landelijke belastingen en heffingen op het verbranden en verwerken van restafval zijn de afgelopen jaren gestegen en deze kostenontwikkeling zullen de komende jaren flink doorzetten. Al de gemeenten worden daardoor in toenemende mate geconfronteerd met flink hogere verwerkingskosten voor iedere ton restafval die wordt aangeboden. Kijkend naar deze verwachte ontwikkelingen in de verwerkingskosten en de stijgende heffingen, is in de onderstaande grafiek de verwachting weergegeven van de verwerkingskosten bij de invoering van het Restafvaltarief (Verwerkingskosten RAT) vergeleken met het huidige beleid (Verwerkingskosten huidig beleid).

In de grafiek is goed te zien dat bij de invoering van het restafvaltarief de stijgende kosten worden gedempt door de flinke reductie van de hoeveelheid restafval. Bij het niet invoeren van het restafvaltarief (huidig beleid) zullen de verwerkingskosten daarentegen elk jaar verder stijgen, naar uiteindelijk ruim € 1,2 miljoen in 2035. Let wel: dit gaat dus uitsluitend om de verwerkingskosten. Daarnaast zullen ook de andere operationele kosten, zoals de kosten voor mens, materieel en brandstoffen, in de komende jaren verder gaan stijgen.

Wanneer de invoering van de tariefprikkel wordt uitgesteld, blijft de verwachte afname van de hoeveelheid restafval naar verwachting achterwege. Hierdoor blijven deze sterk stijgende verwerkingskosten zwaar drukken op de afvalbegroting van de gemeente.

De invoering van een restafvaltarief biedt inwoners tegelijkertijd meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen op hun eigen afvalkosten. Door afval beter te scheiden en minder restafval aan te bieden, kunnen zij direct bijdragen aan lagere verwerkingskosten en daarmee aan een beter beheersbare ontwikkeling van de afvalstoffenheffing.

E. Gedrag en kosten

Er zijn, in al de gemeenten waar dit is doorgevoerd, zorgen over bijplaatsingen. Dit wordt vaak genoemd in zowel de gemeenteraad als in de samenleving. Ook zijn er vraagpunten ten aanzien van andere uitvoeringsaspecten van het nieuwe afvalstelsel. Vaak is dit gericht op het gebruik van pasjes, loopafstanden en de grote van de opening van de container. Ok volume versus gewicht is soms een issue.

Dat er vragen zijn is logisch omdat de nieuwe situatie nog geen werkelijkheid is en tot verwachtingen en onzekerheid leidt.

Ervaringen uit andere gemeenten maken duidelijk dat uitstel van het restafvaltarief deze vraagstukken niet vanzelf oplost. Het is een vraagstuk waarbij gedrag en financiën aan elkaar worden gekoppeld. Inwoners krijgen meer eigen invloed op hun bijdrage maar krijgen wel te maken met een "nieuw" systeem.

Doorgaan met de huidige werkwijze zal vanwege de kosten (zie hierboven) niet optimaal zijn maar de consequenties daarvan liggen verder in het verschiet en vragen geen ander besluit dan het vaststellen van de (hogere) tarieven.

Uitstel zal leiden tot vertraging (of uitblijven) van de beoogde gedragsverandering, een minder gunstige kosten-batenverhouding in 2027 (en verder) en een langere periode waarin hogere verwerkingskosten voor restafval blijven doorwerken in de gemeentelijke afvalbegroting.

II) Ten aanzien van de punten in het amendement

In het amendement zijn de uitgangspunten verwoordt onder de kop "constaterende dat:"

Er staat in de tweede en derde punt het volgende:

2. sinds de vaststelling van dit beleid maatregelen zijn ingevoerd om de hoeveelheid restafval terug te dringen, waaronder het passysteem voor ondergrondse containers;
3. de effecten van deze maatregelen nog onvoldoende duidelijk zijn en tot op heden niet zijn geëvalueerd;

Reactie ad 2: Sinds de vaststelling van dit beleid zijn er géén maatregelen ingevoerd om de hoeveelheid restafval terug te dringen. Het jaar 2026 is ingericht als overgangs- en implementatiejaar. In dit jaar worden de benodigde technische voorzieningen, registratiesystemen, datakoppelingen en administratieve processen bij zowel de gemeente als Avalex ingericht, getest en geoptimaliseerd. Het doel hiervan is om een zorgvuldige en betrouwbare invoering van het restafvaltarief mogelijk te maken. Het invoeren van het pasjessysteem voor de ondergrondse containers is een onderdeel van de technische voorzieningen.

Reactie ad :. Omdat er géén maatregelen zijn ingevoerd kan er geen sprake zijn van een evaluatie. Wel blijkt dat door het invoeren van het pasjessysteem in vergelijking met dezelfde periode van vorig jaar ongeveer 14% minder restafval te zijn ingezameld. Dat kan komen door:

- a. beginnende bewustwording van onze bewoners ten aanzien van de invoering van de prijsprikkel op restafval per 1-1-2027,
- b. het vermijden van afval uit de buurgemeenten, omdat de containers alleen te openen zijn met een Avalex pas.

Onder overwegende dat:

2. het van belang is dat de kwaliteit van gescheiden afvalstromen niet onder druk komt te staan door een te snelle invoering van financiële prikkels;

Reactie: De verwachting is dat de ervaring in andere gemeentes ook realiteit zal worden in Midden-Delfland . Dan komt de invoering van de prijsprikkel ten goede aan de kwaliteit van de gescheiden afvalstromen. Dit leidt tot een reductie van de totale kosten, met name doordat restafval reduceert. Dit komt ten goede aan de inwoners.

3. eerst inzicht moet bestaan in de effecten van het passysteem en andere reeds genomen maatregelen op de hoeveelheid restafval;

Reactie: Op dit moment is alleen het passysteem ingevoerd. Dat biedt te weinig inzicht om de invloed op de afvalstromen te kunnen evalueren.

4. een evaluatie van het Afvalbeleid 2030 aanleiding kan geven het beleid op onderdelen aan te passen;

Reactie: Dat is correct. In 2029 staat gepland dat het beleid wordt geëvalueerd. Dat moment is gebaseerd op een invoering van het restafvaltarief per 1 januari 2027. Dan is er dus ervaring opgedaan met het systeem.

5. bijplaatsingen en illegale afvaldumpingen een negatieve invloed hebben op de kwaliteit en leefbaarheid van de openbare ruimte;

Reactie: Dat is correct. Het college zal geadviseerd worden de handhaving tegen bijplaatsingen en illegale afvaldumpingen te stimuleren. Hiertoe zal dit jaar een begin gemaakt worden.

6. de beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving beperkt is en de handhavingsorganisatie reeds met capaciteitsknelpunten kampt;

Antwoord. Zie antwoord 5.